

Nr 507.

Av herr **Andersson** i Dunker **m. fl.**, i *anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 186, med förslag till lag angående fortsatt giltighet av lagen den 24 mars 1942 (nr 128) om förbud mot bebyggelse till hinder för försvaret.*

I proposition nr 186 föreslås, att lagen den 24 mars 1942 om förbud mot bebyggelse till hinder för försvaret skall erhålla förlängd giltighet till och med den 30 juni 1946 samt i samband härmed kompletteras, huvudsakligen därutinnan att med bebyggelse skall likställas anordnande av vissa upplag och materialgårdar.

Behov har emellertid uppstått av en motsvarande reglering även på ett annat område, nämligen i fråga om elektriska luftledningar.

Det är nu så att om någon har en fastighet i närheten av ett flygfält och han vill dra en elektrisk ledning till denna fastighet, så yrka de flygmilitära myndigheterna i regel i sina yttranden över en sådan framställning, att ledningen skall läggas i jordkabel i stället för såsom luftledning. Den koncessionsbeviljande myndigheten beslutar regelmässigt i enlighet med de flygmilitära myndigheternas krav. Härom är i och för sig intet att säga, ty det är ju känt, att luftledningar innebära fara för flygsäkerheten. Emellertid ställer sig jordkabel betydligt dyrare än luftledning. Merkostnaden är ofta ytterst kännbar för dem det gäller. Visserligen blir jordkabel billigare i underhåll än luftledning, men denna besparing sker på mycket lång sikt och kan i varje fall endast till en ringa del uppväga merkostnaden i anläggning.

Nu ha olika elektriska distributionsföreningar, som av sådana orsaker nödgats låta utföra jordledningar i stället för luftledningar, hänvänt sig till flygförvaltningen med ersättningsanspråk för härigenom förorsakad merkostnad. Sålunda gjorde Södra Färs elektricitetsförening u. p. a. i november 1944 hos flygförvaltningen framställning om ersättning för dylik merkostnad. Flygförvaltningen svarade i december 1944, att förvaltningen icke kunde ersätta merkostnaden men att det stode föreningen fritt att enligt 5 § lagen den 24 mars 1942 om förbud mot bebyggelse till hinder för försvaret påkalla ersättning hos riksvärderingsnämnden. Härefter gjorde föreningen framställning hos riksvärderingsnämnden, vilken framställning flygförvaltningen i huvudsak tillstyrkte. Över framställningen avgav länsstyrelsen i Malmöhus län den 16 januari 1945 yttrande samt anförde därvid bl. a. följande. Enligt 1942 års lag erfordrades tillstånd för företagande av nybyggnad i närheten av flygfält. Vad som avses med nybyggnad angåves icke i lagen, men då uttrycklig bestämmelse om inne-

borlden sagnades, måste antagas, att byggnadsstadgans bestämmelser om vad till nybyggnad är att hänföra skulle tillämpas. Utförande av elektrisk luftledning eller nedläggande av elektrisk kabel i jorden fölle sålunda enligt länsstyrelsens mening icke in under bestämmelserna i den åberopade lagen, varför förutsättningar för bifall till det framställda ersättningsanspråket enligt nämnda lag icke torde föreligga.

Riksvärderingsnämnden förklarade i utslag den 2 mars 1945, att enär den ifrågavarande utbyggnaden av lågspänningsnätet icke vore att hänföra till sådan bebyggelse, som avsåges i åberopade lag, kunde föreningens ersättningsyrkande lagligen icke av riksvärderingsnämnden upptagas till prövning.

Sedan en annan elektrisk distributionsförening, Kartåsens elektriska förening u. p. a., hos försvarsdepartementet gjort framställning om ersättning för merkostnad av ovan angivet slag, föreslog flygförvaltningen att sådan ersättning skulle utbetalas av riksvärderingsnämnden. I yttrande till statsrådet och chefen för försvarsdepartementet den 2 mars 1945 har riksvärderingsnämnden anfört i huvudsak följande. Nämnden kunde icke dela flygförvaltningens uppfattning att elektriska anläggningar i allmänhet vore hänförliga under bestämmelserna i lagen den 24 mars 1942 om förbud mot bebyggelse till hinder för försvaret. Något uttalande i motiven till lagen, som skulle kunna lämna stöd åt en sådan tolkning, hade riksvärderingsnämnden icke kunnat finna. Fasthellre gäve åtskilliga uttalanden under förarbetena vid handen, som ock framginge av lagtexten, att man velat begränsa lagens omfattning till nybyggnad i egentlig mening och väsentlig om- eller tillbyggnad. Att utan stöd av lagtext eller motiv här giva nybyggnadsbegreppet ett vidsträcktare innehåll än som skett i stadsplanlagen och byggnadsstadgan syntes icke låta sig göra. Väl kunde ledningsstolpar för elektrisk ström vara av den storleksordning att de måhända borde likställas med byggnad i egentlig mening, exempelvis om de krävde ett kraftig fundament av armerad betong. Men i regel vore så ej händelsen och anledning sagnades till antagande att i förevarande fall fråga vore om en kraftledning av sådana dimensioner. Riksvärderingsnämnden ansåge således att det ersättningsanspråk, varom fråga vore i det remitterade ärendet, icke kunde bedömas efter 1942 års lag.

Då man väl får utgå ifrån, att riksvärderingsnämnden, vars beslut i ersättningsfrågor enligt 1942 års lag ej kunna överklagas, sagt det sista ordet om hur lagen rätteligen bör tolkas i fråga om elektriska ledningar, måste man taga upp frågan hur man skall kunna bereda dem, som åsamkas merkostnader genom flygmyndigheternas krav, en rimlig gottgörelse härför. Då dessa ledningar äro underkastade koncession, äro vederbörande pliktiga att utföra ledningarna på sätt koncessionsvillkoren stadga. Flygförvaltningen har vägrat lämna gottgörelse för dylik merkostnad. Följden blir att vederbörande får betala merkostnaden av egna medel.

Ett sådant resultat kan icke gärna vara tillfredsställande. Om statens intressen fordra att en ledning lägges i kabel i stället för såsom luftledning, är det väl ganska rimligt att staten svarar för de ökade bördor som härigenom vållas enskilda. Detta så mycket mera som det här ofta gäller mindre lantbrukare eller småbrukare, som icke hava resurser att själva bestrida dessa merkostnader.

Nu vill det förefalla att detta problem skulle kunna ordnas på ett enkelt sätt genom att 1942 års lag kompletteras med en föreskrift, att lagen i tillämpliga delar skall gälla även för elektriska anläggningar. I så fall blir den, som av hänsyn till försvaret hindras utföra anläggningen på billigaste sätt, berättigad till ersättning enligt 5 § av lagen.

I övrigt vill det förefalla att de skäl, som legat till grund för lagen, att skydda militära anläggningar och flygfält mot olämplig bebyggelse, i fullt lika hög grad gälla för elektriska ledningar. Dessa äro ett slags byggnadsverk, som det synes vara fullt naturligt att föra in under lagen. Några olägenheter härav för rättsägarna kunna ej gärna uppstå, då dessa redan förut äro helt beroende av koncessionsmyndighetens föreskrifter. Något ökat tvång blir det alltså här ej fråga om men väl om öppnande av en utväg att få ersättning, som förut ej finnes.

Det är givetvis icke möjligt att i en motion framlägga ett konkret förslag hur lagändringen i detalj skall utformas, utan det torde få ankomma å vederbörande utskott att efter hörande av olika berörda myndigheter närmare utarbeta reviderad lagtext.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställes,

att riksdagen måtte i samband med behandlingen av propositionen nr 186 åt lagen den 24 mars 1942 om förbud mot bebyggelse till hinder för försvaret giva sådan ändrad lydelse, att elektriska anläggningar inrymmas under lagens tillämpningsområde.

Stockholm den 17 mars 1945.

Harald Andersson
i Dunker.

K. E. Hansson,
Skediga.

David Boman
i Stavsund.
